L'astrolabi de Barcelona

Autor: Manel Capdevila
Data de publicació: 29-06-2012

L'astrolau o astrolabi de Barcelona, atribuït a Sunifred Llobet a l'any 980, és l'astrolau amb caràcters carolingis més antic de l'Occident Cristià.

L'astrolabi de Barcelona és considerat el més antic astrolabi amb caràcters carolingis que hagi sobreviscut a l'Occident cristià. L'investigador francès Marcel Destombes en va fer la troballa i el va deixar com llegat a l'Institut del Món Àrab de París el 1983.

Aquest astrolabi presenta algunes característiques inusuals. Totes les inscripcions són en llatí. Dóna a entendre, per tant, que l'instrument ha estat fet a l'Europa cristiana. Els punters de la seva "aranya" indiquen divuit estrelles: deu estrelles boreals i vuit estrelles australs (és a dir, situades per sota de l'equador). Onze d'elles corresponen a l'any 980 dC. Tot i així, els noms de les estrelles no s'han gravat sobre el llautó. Les paraules ROMA i FRANÇA estan gravades en caràcters llatins en un dels timpans. Aquests caràcters van acompanyats dels números 41-30 (en xifres aràbigues)[1]. Els caràcters són idèntics als utilitzats a final del segle X als manuscrits en llatí de Catalunya, que era en aquell moment part de la França carolíngia. Això explicaria la presència de la paraula FRANÇA. Les xifres expressades en graus i minuts (41° 30') es corresponen exactament amb la latitud de Barcelona.

El fet de tenir gravat l'any 980 dC i la latitud de Barcelona (41-30), ciutat de la qual, en aquelles dates, n'era ardiaca Sunifred Llobet, a qui s'atribueix l'autoria del ms. 225 de Ripoll[2], on hi ha la descripció d'un astrolabi, ha portat a atribuir la paternitat de l'astrolabi a aquest famós astrònom, conegut també com a Lupitus Barchinonensis[1].

MARCEL DESTOMBES, Un astrolabe carolingien et l'origine de nos chiffres arabes; Peyronnet, París, 1962.
J. M. MILLÀS VALLICROSA, Assaig d'història de les idees físiques i matemàtiques a la Catalunya medieval; Biblioteca Clàssics de la Ciència-1, Edicions Científiques Catalanes, Barcelona, 1983.